

Mesur Addysg (Cymru) 2009

2009 mccc 5

Nodiadau Esboniadol

Education (Wales) Measure 2009

2009 nawm 5

Explanatory Notes

£5.50

MESUR ADDYSG (CYMRU) 2009

NODIADAU ESBONIADOL

CYFLWYNIAD

1. Mae'r Nodiadau Esboniadol hyn ar gyfer Mesur Addysg (Cymru) 2009 a basiwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 3 Tachwedd 2009 ac a gymeradwywyd gan Ei Mawrhydi yn Ei Chyngor ar 9 Rhagfyr 2009. Fe'u paratowyd gan Adran Plant, Addysg, Dysgu Gydol Oes a Sgiliau Llywodraeth Cynulliad Cymru. Dylai'r Nodiadau Esboniadol gael eu darllen ar y cyd â'r Mesur ond nid ydynt yn rhan ohono. Nid ydynt, ac ni fwriedir iddynt fod, yn ddisgrifiad cynhwysfawr o'r Mesur. Os yw'n ymddangos, felly, nad oes angen rhoi esboniad neu wneud sylw ar adran neu ran o adran yna ni roddir esboniad ac ni wneir sylw arni.
2. Mae'r Mesur yn rhoi i blant a phobl ifanc yr hawl i wneud apêl i Dribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru ("y Tribiwnlys") mewn cysylltiad ag anghenion addysgol arbennig ac yn rhoi iddynt hawl i wneud hawliad i'r Tribiwnlys mewn cysylltiad â gwahaniaethu ar sail anabled mewn ysgolion.
3. Mae'r Mesur yn gwneud newidiadau i ddeddfwriaeth gyfredol sy'n ymwneud â'r cwricwlwm ysgol. Newidiadau ydynt sy'n deillio o roi ar waith gyfnod sylfaen (plant 3 i 7 oed) Cwricwlwm Cenedlaethol Cymru. Caiff cyfnod allweddol 1 ei ddileu o Gwricwlwm Cenedlaethol Cymru ac ailenwir "foundation stage" yn "foundation phase".
4. Mae'r Mesur hefyd yn gwneud newidiadau i ddeddfwriaeth sy'n berthnasol i hawl disgyblion o dan y cwricwlwm lleol (y grŵp oedran 16-18).

SYLWEBAETH AR ADRANNAU

Rhan 1 – Apelau a Hawliadau Addysg gan Blant

Apelau anghenion addysgol arbennig

Mae adrannau 1- 8 yn mewnosod darpariaethau newydd yn Neddf Addysg 1996

Adran 1 – Hawl plentyn i apelio i'r Tribiwnlys mewn cysylltiad ag anghenion addysgol arbennig (mewnosod adran 332ZA newydd yn Neddf Addysg 1996)

5. Mae is-adran (1) o'r adran 332ZA newydd yn pennu seiliau presennol apêl y caiff rhiant i blentyn a chanddo AAA ei gwneud i'r Tribiwnlys.
6. Mae is-adran (2) yn darparu y caiff plentyn apelio i'r Tribiwnlys mewn perthynas â seiliau presennol apêl y caiff rhiant y plentyn ei gwneud.

EDUCATION (WALES) MEASURE 2009

EXPLANATORY NOTES

INTRODUCTION

1. These Explanatory Notes are for the Education (Wales) Measure 2009 which was passed by the National Assembly for Wales on 3 November 2009 and approved by Her Majesty in Council on 9 December 2009. They have been prepared by the Department for Children, Education, Lifelong Learning and Skills of the Welsh Assembly Government to assist the reader. The Explanatory Notes should be read in conjunction with the Measure but are not part of it. They are not, and are not meant to be, a comprehensive description of the Measure. So where a section or part of a section does not seem to require any explanation or comment, none is given.
2. The Measure gives children and young people the right to make an appeal in respect of special educational needs to the Special Educational Needs Tribunal for Wales (“the Tribunal”) and gives them a right to make a claim in respect of disability discrimination in schools to the Tribunal.
3. The Measure makes changes to current legislation relating to the school curriculum which flow from the implementation of the foundation phase (3 to 7 year-olds) of the National Curriculum for Wales. The first key stage is removed from the National Curriculum for Wales and the “foundation stage” is re-named the “foundation phase”.
4. The Measure also makes changes to legislation relating to students’ local curriculum entitlement (16-18 age group).

COMMENTARY ON SECTIONS

Part 1 – Education Appeals and Claims by Children

Special educational needs appeals

Sections 1- 8 insert new provisions into the Education Act 1996

Section 1 – Right of a child to appeal to the Tribunal in respect of special educational needs (inserting a new section 332ZA into the Education Act 1996)

5. Subsection (1) of the new section 332ZA specifies existing grounds on which a parent of a child with SEN may appeal to the Tribunal.
6. Subsection (2) provides that a child may appeal to the Tribunal in relation to the existing grounds on which the child’s parent may appeal.

7. Mae is-adran (3) yn caniatáu i riant a phlentyn apelio ar yr un pryd p'un ai ar yr un seiliau ai ar seiliau gwahanol.
8. Mae is-adran (4) yn darparu bod arfer hawliau a roddir o dan yr adran hon yn ddarostyngedig i unrhyw ddarpariaethau a wnaed gan reoliadau o dan adrannau 332ZC a 336(1) o Ddeddf Addysg 1996.

**Adran 2 – Hysbysu plentyn a chyflwyno dogfennau iddo
(mewn osod adran 332ZB newydd yn Neddf Addysg 1996)**

9. Mae is-adran (1) o'r adran 332ZB newydd yn pennu amryw amgylchiadau pan fo'n rhaid i Awdurdod Addysg Lleol hysbysu rhiant plentyn, neu gyflwyno dogfen i riant plentyn.
10. Mae is-adran (2) yn rhoi dyletswydd ar Awdurdod Addysg Lleol i hysbysu'r plentyn yn ogystal â'r rhiant, neu i gyflwyno dogfen i'r plentyn yn ogystal ag i'r rhiant.
11. Mae is-adran (3) yn ei gwneud yn ofynnol y bydd unrhyw ddarpariaeth sy'n gymwys i hysbysiadau a roddir, neu ddogfennau a gyflwynir, i riant yr un mor gymwys i hysbysiadau a roddir, neu ddogfennau a gyflwynir, i blentyn.

**Adran 3 – Cyfeillion achos
(mewn osod adran 332ZC newydd yn Neddf Addysg 1996)**

12. Mae is-adran (1) o'r adran 332ZC newydd yn caniatáu i Weinidogion Cymru wneud rheoliadau syn darparu i blentyn gael person (a elwir "cyfaill achos") i wneud cynrychioliadau ar ran y plentyn er mwyn osgoi neu ddatrys anghydfodau rhwng y plentyn a'r Awdurdod Addysg Lleol neu er mwyn arfer, ar ran y plentyn, hawl plentyn i apelio.
13. Mae is-adran (2) yn pennu dyletswyddau'r cyfaill achos pan fydd yn gwneud cynrychioliadau neu apel ar ran plentyn.
14. Mae is-adran (3) yn darparu y caiff rheoliadau, a wneir gan Weinidogion Cymru o dan yr adran hon, (ymhlith pethau eraill) roi swyddogaethau i'r Tribiwnlys a gosod gweithdrefnau mewn perthynas â chyfeillion achos. Caiff rheoliadau hefyd wneud darpariaeth ynghylch penodi neu ddiswyddo cyfaill achos, pennu amgylchiadau pan gaiff person neu pan na chaiff person weithredu fel cyfaill achos, pennu amgylchiadau pan fo'n rhaid i blentyn gael cyfaill achos, a phennu gofynion mewn cysylltiad ag ymddygiad cyfaill achos.

**Adran 4 – Cyngor a gwybodaeth
(diwygio adran 332A a mewnosod adran 332AA newydd yn Neddf Addysg 1996)**

15. Diwygir adran 332A o Ddeddf Addysg 1996 fel ei bod yn gymwys i Loegr yn unig.
16. Mewn osodir adran 332AA newydd yn Neddf Addysg 1996.

*These notes refer to the Education (Wales) Measure 2009 (nawm 5)
which received approval by Her Majesty in Council on 9 December 2009*

7. Subsection (3) permits a parent and child to appeal at the same time whether on the same or on different grounds.
8. Subsection (4) provides that the exercise of rights granted under this section is subject to any provisions made by regulations under sections 332ZC and 336(1) of the Education Act 1996.

**Section 2 – Notice and service of documents on a child
(inserting a new section 332ZB into the Education Act 1996)**

9. Subsection (1) of the new section 332ZB specifies various circumstances when a Local Education Authority must give notice to, or serve a document on, a parent of a child.
10. Subsection (2) places a duty on a Local Education Authority to give notice to, or serve a document on, the child as well as the parent.
11. Subsection (3) requires that any provision which applies to notices given to or documents served on a parent will apply equally to notices or documents served on a child.

**Section 3 – Case Friends
(inserting a new section 332ZC into the Education Act 1996)**

12. Subsection (1) of the new section 332ZC allows regulations to be made by the Welsh Ministers that provide for a child to have a person (known as a “case friend”) to make representations on behalf of the child to avoid or resolve disputes with the Local Education Authority, or to exercise a child’s right of appeal on behalf of the child.
13. Subsection (2) sets out the duties of a case friend when making representations or making an appeal on behalf of a child.
14. Subsection (3) provides that regulations made by the Welsh Ministers under this section may (among other things) confer functions on the Tribunal and set up procedures in relation to case friends. Regulations may also make provision about the appointment or removal of a case friend, specify circumstances in which a person may or may not act as a case friend, specify circumstances in which a child must have a case friend, and specify requirements in respect of a case friend’s conduct.

**Section 4 - Advice and information
(amending section 332A and inserting a new section 332AA into the Education Act 1996)**

15. Section 332A of the Education Act 1996 is amended so that it applies to England only.
16. A new section 332AA is inserted into the Education Act 1996.

17. Mae is-adran (1) o'r adran newydd yn rhoi dyletswydd ar Awdurdodau Addysg Lleol yng Nghymru i drefnu bod cyngor priodol a gwybodaeth briodol ynghylch materion sy'n ymwneud ag AAA'r plentyn yn cael eu darparu ar gyfer unrhyw blentyn yn eu hardal a chanddo AAA, ac unrhyw riant neu gyfaill achos i blentyn o'r fath.
18. Mae is-adran (2) yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Addysg Lleol roi sylw i unrhyw ganllawiau a roddwyd gan Weinidogion Cymru pan fydd yr Awdurdodau'n gwneud trefniadau i ddarparu cyngor a gwybodaeth i blant, i'w rhieni neu i'w cyfeillion achos.
19. Mae is-adran (3) yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Addysg Lleol gydymffurfio ag unrhyw reoliadau a wnaed gan Weinidogion Cymru ac sy'n ymwneud â threfniadau rhoi cyngor a gwybodaeth.
20. Mae is-adran (4) yn rhoi dyletswydd ar Awdurdodau Addysg Lleol i sicrhau bod plant, rhieni, penaethiaid ysgolion a pherchenogion ysgolion yn eu hardal, a phersonau eraill o'r fath y mae'r Awdurdodau o'r farn eu bod yn briodol, yn ymwybodol bod gwasanaethau cyngor a gwybodaeth ar gael.

Adran 5 – Datrys anghydfodau

(diwygio adran 332B a mewnosod adran 332BA newydd yn Neddf Addysg 1996)

21. Diwygir adran 332B o Ddeddf Addysg 1996 fel ei bod yn gymwys i Loegr yn unig.
22. Mewnosodir adran 332BA newydd yn Neddf Addysg 1996.
23. Mae is-adran (1) o'r adran newydd yn rhoi dyletswydd ar Awdurdodau Addysg Lleol yng Nghymru i wneud trefniadau ar gyfer darparu gwasanaethau datrys anghydfodau sy'n wasanaethau annibynnol er mwyn osgoi neu ddatrys anghytundebau rhwng yr Awdurdod Addysg Lleol a phlentyn a'r Awdurdod Addysg Lleol a riant i blentyn.
24. Mae is-adran (2) yn gorfodi Awdurdodau Addysg Lleol i wneud trefniadau i ddarparu gwasanaethau datrys anghydfodau sy'n wasanaethau annibynnol gyda'r bwriad o osgoi neu ddatrys anghydfodau rhwng plentyn a pherchennog ysgol a riant a pherchennog ysgol.
25. Mae is-adran (3) yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Addysg Lleol wneud trefniadau sy'n darparu ar gyfer penodi person annibynnol i helpu i osgoi neu ddatrys anghydfodau.
26. Mae is-adran (4) yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Addysg Lleol roi sylw i unrhyw ganllawiau a roddwyd gan Weinidogion Cymru pan fydd yr Awdurdodau'n gwneud trefniadau i ddarparu gwasanaethau datrys anghydfodau.
27. Mae is-adran (5) yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Addysg Lleol gydymffurfio ag unrhyw ddarpariaeth a wnaed mewn rheoliadau gan Weinidogion Cymru sy'n ymwneud â gwasanaethau datrys anghydfodau.

*These notes refer to the Education (Wales) Measure 2009 (nawm 5)
which received approval by Her Majesty in Council on 9 December 2009*

17. Subsection (1) of the new section places a duty on Local Education Authorities in Wales to arrange for any child in their area with SEN, and any parent or case friend of such child, to be provided with appropriate advice and information about matters relating to the child's SEN.
18. Subsection (2) requires Local Education Authorities to have regard to any guidance given by the Welsh Ministers when making arrangements to provide advice and information to children, their parents or case friends.
19. Subsection (3) requires Local Education Authorities to comply with any regulations made by the Welsh Ministers that relate to advice and information arrangements.
20. Subsection (4) places a duty on Local Education Authorities to make children, parents, head teachers and proprietors of schools in their area, and such other persons as they consider appropriate, aware that advice and information services are available.

**Section 5 - Resolution of disputes
(amending section 332B and inserting a new section 332BA into the Education Act 1996)**

21. Section 332B of the Education Act 1996 is amended so that it applies to England only.
22. A new section 332BA is inserted into the Education Act 1996.
23. Subsection (1) of the new section places a duty on Local Education Authorities in Wales to make arrangements to provide independent dispute resolution services to avoid or resolve disagreements between the Local Education Authority and a child and the Local Education Authority and a parent of a child.
24. Subsection (2) obliges Local Education Authorities to make arrangements to provide independent dispute resolution services with a view to avoiding or resolving disputes between a child and the proprietor of a school and a parent and the proprietor of a school.
25. Subsection (3) requires Local Education Authorities to make arrangements that provide for the appointment of an independent person to help avoid or resolve disputes.
26. Subsection (4) requires Local Education Authorities to have regard to any guidance given by the Welsh Ministers when making arrangements to provide dispute resolution services.
27. Subsection (5) requires Local Education Authorities to comply with any provision made in regulations by the Welsh Ministers that relate to dispute resolution services.
28. Subsection (6) places a duty on Local Education Authorities to make children, parents, head teachers and proprietors of schools in their area, and such other persons as they consider appropriate, aware that dispute resolution services are available.

28. Mae isadran (6) yn rhoi dyletswydd ar Awdurdodau Addysg Lleol i sicrhau bod plant, rhieni, penaethiaid ysgolion a pherchenogion ysgolion yn eu hardal, a phersonau eraill o'r fath y mae'r Awdurdodau o'r farn eu bod yn briodol, yn ymwybodol bod gwasanaethau datrys anghydfodau ar gael.
29. Mae is-adran (7) yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Addysg Lleol hysbysu plant, rhieni a chyfeillion achos ar gyfer plant yn eu hardal na fydd cymryd rhan mewn trefniadau datrys anghydfodau yn effeithio ar hawl rhiant neu blentyn i apelio i'r Tribiwnlys.

**Adran 6 – Gwasanaethau eirioli annibynnol
(mewn osod adran 332BB newydd yn Neddf Addysg 1996)**

30. Mae is-adran (1) o adran 332BB newydd yn rhoi dyletswydd ar Awdurdodau Addysg Lleol yng Nghymru i drefnu bod gwasanaeth eirioli annibynnol ar gael yn eu hardal, a bod plentyn neu gyfaill achos ar gyfer plentyn yn cael ei gyfeirio at y gwasanaeth pe byddai'n gofyn am hynny.
31. Mae is-adran (2) yn diffinio "independent advocacy services" (gwasanaethau eirioli annibynnol) yn wasanaethau a fwriedir ar gyfer darparu cyngor a chymorth i blentyn sy'n ystyried p'un ai i apelio i'r Tribiwnlys ai peidio, sydd wedi gwneud neu sy'n bwriadu gwneud apêl, neu sy'n cymryd rhan neu'n bwriadu cymryd rhan mewn trefniadau datrys anghydfodau.
32. Mae isadran (3) yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Addysg Lleol, pan fyddant yn gwneud trefniadau gwasanaethau eirioli, roi sylw i'r egwyddor bod yn rhaid i'r gwasanaeth eirioli fod yn annibynnol ar unrhyw berson sy'n destun apêl neu y mae a wnelo ag ymchwilio i'r apêl neu ddyfarnu ar yr apêl.
33. Mae is-adran (4) yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Addysg Lleol gydymffurfio ag unrhyw reoliadau a wnaed gan Weinidogion Cymru ac sy'n ymwneud â threfniadau gwasanaethau eirioli.
34. Mae isadran (5) yn rhoi dyletswydd ar Awdurdodau Addysg Lleol i sicrhau bod plant, rhieni, penaethiaid ysgolion a pherchenogion ysgolion yn eu hardal, a phersonau eraill o'r fath y mae'r Awdurdodau o'r farn eu bod yn briodol, yn ymwybodol bod gwasanaethau eirioli annibynnol ar gael.
35. Mae is-adran (6) yn caniatáu i Awdurdod Addysg Lleol wneud trefniadau sy'n darparu ar gyfer talu person, neu mewn perthynas â pherson, sy'n darparu gwasanaethau eirioli annibynnol ar gyfer plentyn neu gyfaill achos.
36. Mae is-adran (7) yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Addysg Lleol roi sylw i unrhyw ganllawiau a roddwyd gan Weinidogion Cymru pan fydd yr Awdurdodau'n gwneud trefniadau i ddarparu gwasanaethau eirioli annibynnol ar gyfer plant neu gyfeillion achos.

*These notes refer to the Education (Wales) Measure 2009 (nawm 5)
which received approval by Her Majesty in Council on 9 December 2009*

29. Subsection (7) requires Local Education Authorities to notify children, parents and case friends for children in their area that participation in dispute resolution arrangements will not affect a parent or a child's entitlement to appeal to the Tribunal.

**Section 6 - Independent advocacy services
(inserting a new section 332BB into the Education Act 1996)**

30. Subsection (1) of the new section 332BB places a duty on Local Education Authorities in Wales to arrange for an independent advocacy service to be available in their area, and for a child or a case friend for a child to be referred to the service should they request it.
31. Subsection (2) defines "independent advocacy services" as services intended to provide advice and assistance to a child who is considering whether to appeal to the Tribunal, who has made or intends to make an appeal, or who is taking part in or intending to take part in dispute resolution arrangements.
32. Subsection (3) requires Local Education Authorities when making advocacy services arrangements, to have regard to the principle that the advocacy service must be independent of any person who is the subject of an appeal or involved in investigating or adjudicating on the appeal.
33. Subsection (4) requires Local Education Authorities to comply with any regulations made by the Welsh Ministers that relate to advocacy services arrangements.
34. Subsection (5) places a duty on Local Education Authorities to make children, parents, head teachers and proprietors of schools in their area, and such other persons as they consider appropriate, aware that independent advocacy services are available.
35. Subsection (6) allows a Local Education Authority to make arrangements that provide for payment to be made to, or in relation to, a person who provides independent advocacy services to a child or case friend.
36. Subsection (7) requires Local Education Authorities to have regard to any guidance given by the Welsh Ministers when making arrangements to provide independent advocacy services to children or case friends.

Section 7 - Tribunal procedure

37. This section amends section 336 of the Education Act 1996 which gives the Welsh Ministers the power to make regulations about Tribunal proceedings.
38. Subsection (3) adds additional paragraphs to section 336(2) to enable the Welsh Ministers to postpone proceedings in certain circumstances and to add or substitute parties in appeal proceedings.

Adran 7 – Gweithdrefn y Tribiwnlys

37. Mae'r adran hon yn diwygio adran 336 o Ddeddf Addysg 1996 sy'n rhoi'r pŵer i Weinidogion Cymru i wneud rheoliadau ynghylch achosion yn y Tribiwnlys.
38. Mae is-adran (3) yn ychwanegu paragraffau ychwanegol at adran 336(2) i alluogi Gweinidogion Cymru i ohirio achosion o dan amgylchiadau penodol ac i ychwanegu at bartïon i achosion apêl, neu roi partïon yn lle partïon i achosion apêl.

Adran 8 –Gweithdrefn ar gyfer gwneud rheoliadau (diwygio adran 569 o Ddeddf Addysg 1996 a mewnosod adran 569(2A) a (2B) newydd yn y Ddeddf honno)

39. Mae'r adran hon yn diwygio adran 569 o Ddeddf Addysg 1996 sy'n gwneud darpariaeth mewn perthynas â rheoliadau.
40. Mae is-adran (2) yn diwygio adran 569(1) o Ddeddf Addysg 1996 i bennu bod yn rhaid arfer drwy offeryn statudol unrhyw bŵer sydd gan Weinidogion Cymru i wneud rheoliadau.
41. Mae is-adran (4) yn mewnosod isadrannau (2A) a (2B) newydd. Mae isadran (2A) yn rhagnodi y bydd rheoliadau a wneir o dan adrannau 332ZC, 332AA, 332BA, 332BB a 336 yn ddarostyngedig i'r weithdrefn penderfyniad negyddol. Mae is-adran (2B) yn fynegbost i effaith paragraffau 33 i 35 o Atodlen 11 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006. Paragraffau yw'r rhain sy'n ymdrin â gweithdrefnau'r Cynulliad sy'n gymwys i is-ddeddfwriaeth a wneir o dan bwerau sydd yn Neddf Addysg 1996 ac mewn Deddfau eraill ac a drosglwyddwyd i Weinidogion Cymru gan Ddeddf 2006.

Hawliadau Gwahaniaethu ar sail Anabledd

Mae adrannau 9-16 yn mewnosod darpariaethau newydd yn Neddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd 1995

Adran 9 – Hawl plentyn i wneud hawliad gwahaniaethu ar sail anabledd (mewnosod adran 28IA newydd yn Neddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd 1995 – Awdurdodaeth a Phwerau'r Tribiwnlys)

42. Mae adran 281A newydd yn rhoi i blant anabl yr hawl i wneud hawliad eu hunain i'r Tribiwnlys, ac yn caniatáu i'r Tribiwnlys ystyried hawliad a wnaed gan blentyn a dyfarnu arno.
43. Mae is-adran (1) o'r adran newydd yn pennu ar ba seiliau y caiff plentyn anabl wneud hawliad i'r Tribiwnlys.
44. Mae is-adran (2) yn darparu nad yw hawl y plentyn i wneud hawliad yn ymestyn i hawliad yn erbyn ysgol a gynhelir gan yr Awdurdod Addysg Lleol, sef hawliad sy'n ymwneud â phenderfyniadau derbyn i'r ysgol neu wahardd yn barhaol o'r ysgol.

**Section 8 - Procedure for making regulations
(amending section 569 of the Education Act 1996 and inserting a new section 569(2A)
and (2B) into that Act)**

39. This section amends section 569 of the Education Act 1996 which makes provision in relation to regulations.
40. Subsection (2) amends section 569(1) of the Education Act 1996 to specify that any power of the Welsh Ministers to make regulations must be exercised by statutory instrument.
41. Subsection (4) inserts new subsections (2A) and (2B). Subsection (2A) prescribes that regulations made under sections 332ZC, 332AA, 332BA, 332BB and 336 will be subject to the negative resolution procedure. Subsection (2B) is a signpost to the effect of paragraphs 33 to 35 of Schedule 11 to the Government of Wales Act 2006, which deal with the Assembly procedures that apply to subordinate legislation made under powers in the Education Act 1996 and other Acts that were transferred to the Welsh Ministers by the 2006 Act.

Disability Discrimination Claims

Sections 9 - 16 insert new provisions into the Disability Discrimination Act 1995

**Section 9 - Right of a child to make a disability discrimination claim
(inserting a new section 28IA into the Disability Discrimination Act 1995 – Jurisdiction
and Powers of the Tribunal)**

42. The new section 28IA gives disabled children the right to make a claim to the Tribunal themselves, and allows the Tribunal to consider and adjudicate on a claim made by a child.
43. Subsection (1) of the new section specifies the grounds on which a disabled child may make a claim to the Tribunal.
44. Subsection (2) provides that the child's right to make a claim does not extend to a claim that relates to admission or permanent exclusion decisions against a school maintained by the Local Education Authority.
45. Subsection (3) permits a child to make a claim at the same time as the child's parent whether on the same or on different grounds.
46. Subsection (4) allows the Tribunal to make an order in relation to a claim made by a child.
47. Subsection (5) allows the Tribunal to make an order to prevent or alleviate discrimination, but this does not include a power for the Tribunal to order payment by way of compensation.

45. Mae is-adran (3) yn caniatáu i blentyn wneud hawliad ar yr un pryd â rhiant y plentyn p'un ai ar yr un seiliau ai ar seiliau gwahanol.
46. Mae is-adran (4) yn caniatáu i'r Tribiwnlys wneud gorchymyn mewn perthynas â hawliad a wnaed gan blentyn.
47. Mae is-adran (5) yn caniatáu i'r Tribiwnlys wneud gorchymyn i rwystro gwahaniaethu neu liniaru ei effeithiau, ond nid yw hyn yn cynnwys pŵer i'r Tribiwnlys orchymyn taliad ar ffurf iawndal.
48. Mae is-adran (6) yn darparu bod arfer hawliau a roddir o dan yr adran hon yn ddarostyngedig i unrhyw ddarpariaethau a wnaed gan reoliadau o dan adrannau 28IB a 28J o Ddeddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd 1995.

Adran 10 – Cyfeillion achos

(mewn nod adran 28IB newydd yn Neddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd 1995)

49. Mae is-adran (1) o adran 281B newydd yn caniatáu i Weinidogion Cymru wneud rheoliadau sy'n yn darparu i blentyn anabl gael person i wneud cynrychioliadau ar ran y plentyn er mwyn osgoi neu ddatrys anghydfodau rhwng y plentyn a'r corff sy'n gyfrifol am ysgol, neu er mwyn arfer hawl y plentyn i wneud hawliad i'r Tribiwnlys.
50. Mae is-adran (2) yn pennu bod person sy'n gwneud cynrychioliadau neu'n gwneud hawliad ar ran plentyn i'w alw'n "gyfaill achos".
51. Mae is-adran (3) yn nodi'r meini prawf y mae'n rhaid i gyfaill achos eu bodloni pan fydd yn gwneud cynrychioliadau neu'n gwneud hawliad ar ran plentyn.
52. Mae is-adran (4) yn darparu y caiff rheoliadau a wnaed gan Weinidogion Cymru o dan yr aran hon roi swyddogaethau i'r Tribiwnlys a gosod gweithdrefnau mewn perthynas â chyfeillion achos. Caiff rheoliadau hefyd wneud darpariaeth ynghylch penodi neu ddiswyddo cyfaill achos, pennu amgylchiadau pan gaiff person neu na chaiff person weithredu fel cyfaill achos, pennu amgylchiadau pan fo'n rhaid i blentyn gael cyfaill achos, a phennu gofynion mewn cysylltiad ag ymddygiad cyfaill achos.
53. Mae is-adran (5) yn diffinio "disabled child" (plentyn anabl) at ddibenion y darpariaethau newydd yn y Mesur hwn.

Adran 11 – Cyngor a gwybodaeth

(mewn nod adran 281C newydd – Deddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd 1995)

54. Mae is-adran (1) o adran 281C newydd yn rhoi dyletswydd ar Awdurdodau Addysg Lleol yng Nghymru i drefnu bod cyngor a gwybodaeth ar faterion sy'n ymwneud â gwahaniaethu ar sail anabledd mewn ysgolion yn cael ei roi i unrhyw blentyn anabl yn eu hardal ac i unrhyw gyfaill achos ar gyfer plentyn o'r fath.

*These notes refer to the Education (Wales) Measure 2009 (nawm 5)
which received approval by Her Majesty in Council on 9 December 2009*

48. Subsection (6) provides that the exercise of rights granted under this section is subject to any provisions made by regulations under sections 28IB and 28J of the Disability Discrimination Act 1995.

Section 10 – Case friends

(inserting a new section 28IB into the Disability Discrimination Act 1995)

49. Subsection (1) of the new section 28IB allows regulations to be made by the Welsh Ministers that provide for a disabled child to have a person to make representations on behalf of the child to avoid or resolve disputes with the body responsible for a school, or to exercise the child's right to make a claim to the Tribunal.
50. Subsection (2) specifies that a person who makes representations or makes a claim on behalf of a child is to be known as a "case friend"
51. Subsection (3) sets out the criteria that a case friend must satisfy when making representations or making a claim on behalf of a child.
52. Subsection (4) provides that regulations made by the Welsh Ministers under this section may confer functions on the Tribunal and set up procedures in relation to case friends. Regulations may also make provision about the appointment or removal of a case friend, specify the circumstances in which a person may or may not act as a case friend, specify circumstances in which a child must have a case friend, and specify requirements in respect of a case friend's conduct.
53. Subsection (5) defines a "disabled child" for the purposes of the new provisions in this Measure

Section 11 - Advice and information

(inserting a new section 28IC – Disability Discrimination Act 1995)

54. Subsection (1) of the new section 28IC places a duty on Local Education Authorities in Wales to arrange for any disabled child in their area and for any case friend for such child, to be given advice and information on matters relating to disability discrimination in schools.
55. Subsection (2) requires Local Education Authorities to have regard to any guidance given by the Welsh Ministers when making arrangements to provide advice and information to disabled children (or case friends).
56. Subsection (3) requires Local Education Authorities to comply with any provision made in regulations by the Welsh Ministers that relate to advice and information arrangements.
57. Subsection (4) places a duty on Local Education Authorities to make disabled children, parents of disabled children, head teachers and proprietors of schools in their area and such other persons as they consider appropriate, aware that advice and information services are available.

55. Mae is-adran (2) yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Addysg Lleol roi sylw i unrhyw ganllawiau a roddwyd gan Weinidogion Cymru pan fydd yr Awdurdodau'n gwneud trefniadau i ddarparu cyngor a gwybodaeth i blant anabl (neu gyfeillion achos).
56. Mae is-adran (3) yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Addysg Lleol gydymffurfio ag unrhyw ddarpariaeth a wnaed mewn rheoliadau gan Weinidogion Cymru sy'n ymwneud â threfniadau rhoi cyngor a gwybodaeth.
57. Mae is-adran (4) yn rhoi dyletswydd ar Awdurdodau Addysg Lleol i sicrhau bod plant anabl, rhieni plant anabl, penaethiaid ysgolion a pherchenogion ysgolion yn eu hardal, a phersonau eraill o'r fath y mae'r Awdurdodau o'r farn eu bod yn briodol, yn ymwybodol bod gwasanaethau cyngor a gwybodaeth ar gael.

**Adran 12 – Datrys anghydfodau
(mewn osod adran 28ID newydd – Deddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd 1995)**

58. Mae is-adran (1) o adran 28ID newydd yn rhoi dyletswydd ar Awdurdodau Addysg Lleol yng Nghymru i wneud trefniadau i ddarparu gwasanaethau datrys anghydfodau er mwyn osgoi neu ddatrys anghytundebau rhwng plentyn anabl a'r corff sy'n gyfrifol am ysgol.
59. Mae is-adran (2) yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Addysg Lleol wneud trefniadau sy'n darparu ar gyfer penodi person annibynnol i helpu i osgoi neu ddatrys anghydfodau.
60. Mae is-adran (3) yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Addysg Lleol roi sylw i unrhyw ganllawiau a roddwyd gan Weinidogion Cymru pan fydd yr Awdurdodau'n gwneud trefniadau i ddarparu gwasanaethau datrys anghydfodau.
61. Mae is-adran (4) yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Addysg Lleol gydymffurfio ag unrhyw ddarpariaeth a wnaed gan Weinidogion Cymru mewn rheoliadau sy'n ymwneud â gwasanaethau datrys anghydfodau.
62. Mae is-adran (5) yn rhoi dyletswydd ar Awdurdodau Addysg Lleol i sicrhau bod plant anabl, rhieni plant anabl, penaethiaid ysgolion a pherchenogion ysgolion yn eu hardal, a phersonau eraill o'r fath y mae'r Awdurdodau o'r farn eu bod yn briodol, yn ymwybodol bod gwasanaethau datrys anghydfodau ar gael.
63. Mae is-adran (6) yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Addysg Lleol hysbysu plant anabl, rhieni plant anabl a chyfeillion achos ar gyfer plant anabl yn eu hardal na fydd cymryd rhan mewn trefniadau datrys anghydfodau'n effeithio ar hawl unrhyw berson i wneud hawliad i'r Tribiwnlys.

**Section 12 - Resolution of disputes
(inserting a new section 28ID – Disability Discrimination Act 1995)**

58. Subsection (1) of the new section 28ID places a duty on Local Education Authorities in Wales to make arrangements to provide dispute resolution services to avoid or resolve disagreements between a disabled child and the body responsible for a school.
59. Subsection (2) requires Local Education Authorities to make arrangements that provide for the appointment of an independent person to help avoid or resolve disputes.
60. Subsection (3) requires Local Education Authorities to have regard to any guidance given by the Welsh Ministers when making arrangements to provide dispute resolution services.
61. Subsection (4) requires Local Education Authorities to comply with any provision made in regulations by the Welsh Ministers that relate to dispute resolution services.
62. Subsection (5) places a duty on Local Education Authorities to make disabled children, parents of disabled children, head teachers and proprietors of schools in their area, and such other persons as they consider appropriate, aware that dispute resolution services are available.
63. Subsection (6) requires Local Education Authorities to notify disabled children, parents of disabled children and case friends for disabled children in their area that participation in dispute resolution arrangements will not affect the entitlement of any person to make a claim to the Tribunal.

**Section 13 - Independent advocacy services
(inserting a new section 28IE – Disability Discrimination Act 1995)**

64. Subsection (1) of the new section 28IE places a duty on Local Education Authorities to arrange for an independent advocacy service to be available in their area, and for a disabled child or a case friend for a disabled child to be referred to the service should they request it.
65. Subsection (2) defines “independent advocacy services” as services intended to provide advice and assistance to a disabled child who is considering whether to make a claim to the Tribunal, who has made or intends to make a claim, or who is taking part in or intending to take part in dispute resolution arrangements.
66. Subsection (3) requires Local Education Authorities when making advocacy services arrangements, to have regard to the principle that the advocacy service must be independent of any person who is the subject of a claim or involved in investigating or adjudicating on the claim.
67. Subsection (4) requires Local Education Authorities to comply with any regulations made by the Welsh Ministers that relate to advocacy service arrangements.

**Adran 13 – Gwasanaethau eirioli annibynnol
(mewn osod adran 28IE newydd – Deddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd 1995)**

64. Mae is-adran (1) o adran 281E newydd yn rhoi dyletswydd ar Awdurdodau Addysg Lleol i drefnu bod gwasanaeth eirioli annibynnol ar gael yn eu hardal, a bod plentyn anabl neu gyfaill achos ar gyfer plentyn anabl yn cael ei gyfeirio at y gwasanaeth pe byddai'n gofyn am hynny.
65. Mae is-adran (2) yn diffinio "independent advocacy services" (gwasanaethau eirioli annibynnol) yn wasanaethau a fwriedir ar gyfer darparu cyngor a chymorth i blentyn anabl sy'n ystyried p'un ai i wneud hawliad i'r Tribiwnlys ai peidio, sydd wedi gwneud neu sy'n bwriadu gwneud hawliad, neu sy'n cymryd rhan neu'n bwriadu cymryd rhan mewn trefniadau datrys anghydfodau.
66. Mae is-adran (3) yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Addysg Lleol, pan fyddant yn gwneud trefniadau gwasanaethau eirioli, roi sylw i'r egwyddor bod yn rhaid i'r gwasanaeth eirioli fod yn annibynnol ar unrhyw berson sy'n destun hawliad neu y mae a wnelo ag ymchwilio i'r hawliad neu ddyfarnu ar yr hawliad.
67. Mae is-adran (4) yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Addysg Lleol gydymffurfio ag unrhyw reoliadau a wnaed gan Weinidogion Cymru ac sy'n ymwneud â threfniadau gwasanaethau eirioli.
68. Mae is-adran (5) yn rhoi dyletswydd ar Awdurdodau Addysg Lleol i sicrhau bod plant anabl, rhieni, penaethiaid ysgolion a pherchenogion ysgolion yn eu hardal, a phersonau eraill o'r fath y mae'r Awdurdodau o'r farn eu bod yn briodol, yn ymwybodol bod gwasanaethau eirioli annibynnol ar gael.
69. Mae is-adran (6) yn caniatáu i Awdurdod Addysg Lleol wneud trefniadau sy'n darparu ar gyfer talu person, neu mewn perthynas â pherson, sy'n darparu gwasanaethau eirioli annibynnol ar gyfer plentyn anabl neu gyfaill achos.
70. Mae is-adran (7) yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Addysg Lleol roi sylw i unrhyw ganllawiau a roddwyd gan Weinidogion Cymru pan fydd yr Awdurdodau'n gwneud trefniadau i ddarparu gwasanaethau eirioli annibynnol ar gyfer plant neu gyfeillion achos.

Adran 14 – Gweithdrefn y Tribiwnlys

71. Mae'r adran hon yn diwygio adran 28J o Ddeddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd 1995 drwy ddileu pŵer yr Ysgrifennydd Gwladol i wneud rheoliadau sy'n llywodraethu achosion yn y Tribiwnlys ynghylch hawliadau gwahaniaethu ar sail anabledd, a thrwy roi'r pwerau hynny'n hytrach i Weinidogion Cymru.
72. Mae is-adran (3) yn ychwanegu paragraff ychwanegol at adran 28J(2) i alluogi Gweinidogion Cymru i ychwanegu at bartïon i achosion yn y Tribiwnlys, neu roi partïon yn lle partïon i achosion yn y Tribiwnlys.

*These notes refer to the Education (Wales) Measure 2009 (nawm 5)
which received approval by Her Majesty in Council on 9 December 2009*

68. Subsection (5) places a duty on Local Education Authorities to make disabled children, parents, head teachers and proprietors of schools in their area, and such other persons as they consider appropriate, aware that independent advocacy services are available.
69. Subsection (6) allows a Local Education Authority to make arrangements that provide for payment to be made to, or in relation to, a person who provides independent advocacy services to a disabled child or case friend.
70. Subsection (7) requires Local Education Authorities to have regard to any guidance given by the Welsh Ministers when making arrangements to provide independent advocacy services to children or case friends.

Section 14 - Tribunal procedure

71. This section amends section 28J of the Disability Discrimination Act 1995 by removing the Secretary of State's power to make regulations governing Tribunal proceedings on disability discrimination claims, and conferring those powers on the Welsh Ministers.
72. Subsection (3) adds an additional paragraph into section 28J(2) to enable the Welsh Ministers to add or substitute parties in Tribunal proceedings.

Section 15 - Role of the Welsh Ministers

73. This section amends the roles of the Secretary of State and the Welsh Ministers under section 28M of the Disability Discrimination Act 1995.
74. Subsection (2) inserts a new subsection (1A). The provision enables the Welsh Ministers to issue directions to a Local Education Authority where the Local Education Authority acts or proposes to act unreasonably in the discharge of its disability discrimination duties imposed by this Measure, or where it has failed to discharge those duties.
75. Subsection (3) amends section 28M(4) so that the Welsh Ministers may issue directions to a Local Education Authority under new subsection (1A) even if the performance of the Local Education Authority's duty is contingent upon the opinion of the Local Education Authority.
76. Subsection (5) inserts new subsections (6A) and (6B). These provisions, when read together with subsection (4), remove the Secretary of State's direction giving function with regard to non compliance with the Tribunal's order and confer that function on the Welsh Ministers.
77. Subsection (6) amends section 28M(7) so that directions given by the Welsh Ministers under new subsection (1A) may be varied or revoked and enforced on the application of the Welsh Ministers by an order of the court.

Adran 15 – Rôl Gweinidogion Cymru

73. Mae'r adran hon yn diwygio rolau'r Ysgrifennydd Gwladol a Gweinidogion Cymru o dan adran 28M o Ddeddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd 1995.
74. Mae is-adran (2) yn mewnosod is-adran (1A) newydd yn diwygio adran 28M(1) drwy fewnosod is-adran newydd (1A). Mae'r ddarpariaeth hon yn galluogi Gweinidogion Cymru i roi cyfarwyddiadau i Awdurdod Addysg Lleol pan fydd yr Awdurdod Addysg Lleol yn gweithredu neu'n bwriadu gweithredu'n afresymol wrth gyflawni ei ddyletswyddau gwahaniaethu ar sail anabledd a osodwyd gan y Mesur hwn, neu pan fydd wedi methu â chyflawni'r dyletswyddau hynny.
75. Mae adran (3) yn diwygio adran 28M(4) fel y gall Gweinidogion Cymru roi cyfarwyddiadau i Awdurdod Addysg Lleol o dan yr is-adran (1A) newydd hyd yn oed os yw perfformiad dyletswydd yr Awdurdod Addysg Lleol yn amodol ar farn yr Awdurdod Addysg Lleol.
76. Mae is-adran (5) yn mewnosod is-adran (6A) a (6B) newydd. Mae'r darpariaethau hyn, pan ddarllenir hwy gydag is-adran (4), yn dileu swyddogaeth rhoi cyfarwyddyd yr Ysgrifennydd Gwladol o ran methiant i gydymffurfio â gorchymyn y Tribiwnlys, ac yn rhoi'r swyddogaeth honno i Weinidogion Cymru.
77. Mae is-adran (6) yn diwygio adran 28M(7) fel y gall y cyfarwyddiadau a roddir gan Weinidogion Cymru o dan yr is-adran (1A) newydd gael eu hamrywio neu'u diddymu a'u gorfodi ar gais Gweinidogion Cymru drwy orchymyn llys.

Adran 16 – Gweithdrefnau ar gyfer gwneud rheoliadau

78. Mae'r adran hon yn diwygio adran 67 o Ddeddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd 1995 drwy fewnosod is-adran (5B) newydd sy'n darparu bod rheoliadau a wneir o dan adrannau 28IB, 28IC, 28ID, 28IE neu 28J i fod yn ddarostyngedig i'r weithdrefn penderfyniad negyddol.

Adran 17 – Treialu hawliau plentyn i apelio neu i wneud hawliad

79. Mae is-adran (1) yn gwneud darpariaeth i ganiatáu i Weinidogion Cymru wneud rheoliadau i dreialu, am gyfnod o hyd at 40 mis, hawliau a roddir i blentyn o dan y Mesur hwn.
80. Mae is-adran (2) yn pennu y caiff rheoliadau a wnaed o dan is-adran (1) wneud darpariaeth:
  - mai dim ond i blant y mae awdurdodau addysg lleol penodedig yn gyfrifol amdanynt y mae hawliau a roddir i blentyn gan y Mesur hwn mewn perthynas ag anghenion addysgol arbennig i fod yn gymwys;
  - mai dim ond i awdurdodau addysg lleol penodedig y mae dyletswyddau a roddir ar awdurdodau addysg lleol gan y Mesur hwn mewn perthynas ag anghenion addysgol arbennig i fod yn gymwys;

Section 16 - Procedures for making regulations

78. This section amends section 67 of the Disability Discrimination Act 1995 by inserting a new subsection (5B) which provides that regulations made under sections 28IB, 28IC, 28ID, 28IE or 28J are subject to the negative resolution procedure.

Section 17 - Piloting the rights of a child to appeal or make a claim

79. Subsection (1) makes provision allowing regulations to be made by the Welsh Ministers to pilot the rights given to a child under this Measure for a period of up to 40 months.
80. Subsection (2) specifies that regulations made under subsection (1) may make provision for the:
- rights conferred on a child by this Measure in relation to special educational needs to apply only to children for whom specified local education authorities are responsible;
  - duties imposed on a local education authority by this Measure in relation to special educational needs to apply only to specified local education authorities;
  - rights conferred on a person by this Measure in relation to disability discrimination to apply only to a body responsible for a school in specified areas; and
  - duties imposed on a local education authority by this Measure in relation to disability discrimination to apply only to specified local education authorities.
81. Subsection (2) also allows for regulations to make provision for reports, or other information on the operation of the pilot, to be provided to the Welsh Ministers.
82. Subsection (3) requires the Welsh Ministers to publish and lay a report on how the pilot was implemented and on how effective the pilot was in promoting the well-being of children.
83. Subsection (4) allows the Welsh Ministers to lay a report under subsection (3) before the end of the pilot period specified in regulations under subsection (1) provided 12 months of the pilot period have elapsed.
84. Subsection (5) requires the Welsh Ministers to lay a copy of the report under subsection (3) before the National Assembly for Wales within 30 months of the regulations under subsection (1) coming into force.

Section 18 - Power to make provision about appeals and claims by a child

85. This section provides the Welsh Ministers with a power to make provision by order about the matters being piloted. This includes a power to add, remove or modify rights, to amend or repeal provisions of Part 4 of the Education Act 1996 and Part 4 of the Disability Discrimination Act 1995, and to make consequential amendments and repeals to provisions of those Acts. The purpose of the power is to enable the Welsh Ministers to make further provision about the rights of children to make appeals and claims in the light of information gathered during the pilot phase. The power will also allow the Welsh Ministers to modify the rights in order to address any issues that only become apparent after the Measure is rolled out generally across Wales, subject to a

- mai dim ond i gorff sy'n gyfrifol am ysgol mewn ardaloedd penodedig y mae hawliau a roddir i berson gan y Mesur hwn mewn perthynas â gwahaniaethu ar sail anabledd i fod yn gymwys; ac
  - mai dim ond i awdurdodau addysg lleol penodedig y mae dyletswyddau a roddir ar awdurdod addysg lleol gan y Mesur hwn mewn perthynas â gwahaniaethu ar sail anabledd i fod yn gymwys.
81. Mae is-adran (2) hefyd yn caniatáu i reoliadau wneud darpariaeth i adroddiadau neu wybodaeth arall ar weithredu'r treialu gael eu darparu neu ei darparu ar gyfer Gweinidogion Cymru.
82. Mae is-adran (3) yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru gyhoeddi a gosod adroddiad ar sut y gweithredwyd y cynllun treialu ac ar ba mor effeithiol oedd y cynllun treialu o ran hyrwyddo llesiant plant.
83. Mae is-adran (4) yn caniatáu i Weinidogion Cymru osod adroddiad o dan is-adran (3) cyn diwedd y cyfnod treialu a nodir yn y rheoliadau o dan is-adran (1) ar yr amod fod 12 mis o'r cyfnod treialu wedi mynd heibio.
84. Mae is-adran (5) yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru osod copi o'r adroddiad o dan is-adran (3) gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru o fewn 30 mis i ddyfodiad y rheoliadau o dan is-adran (1) i rym.

Adran 18 - Pŵer i wneud darpariaeth ynghylch apelau a hawliadau gan blentyn

85. Mae'r adran hon yn darparu pŵer i Weinidogion Cymru i wneud darpariaeth drwy orchymyn ynghylch y materion sy'n cael eu treialu. Mae hyn yn cynnwys pŵer i ychwanegu, dileu neu addasu hawliau, i ddiwygio neu ddiddymu darpariaethau Rhan 4 o Ddeddf Addysg 1996 a Rhan 4 o Ddeddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd 1995, ac i wneud diwygiadau canlyniadol a diddymiadau i ddarpariaethau yn y Deddfau hynny. Diben y pŵer yw i alluogi Gweinidogion Cymru i wneud darpariaeth bellach ynghylch hawliau plant i wneud apelau a hawliadau yng ngoleuni'r wybodaeth a gesglir yn ystod y cyfnod treialu. Bydd y pŵer hefyd yn caniatáu i Weinidogion Cymru addasu'r hawliau er mwyn mynd i'r afael ag unrhyw broblemau nad ydynt yn dod i'r amlwg ond ar ôl i'r Mesur ddod yn weithredol yn gyffredinol ledled Cymru, yn ddarostyngedig i derfyn amser o 24 o fisoedd ar gyfer defnyddio'r pŵer gwneud gorchmynion sy'n cychwyn ar ddiwedd y cyfnod treialu.
86. Mae is-adran (3) yn datgan na all y pŵer i wneud gorchymyn o dan yr adran hon gael ei arfer cyn i'r adroddiad ar y treialu, y mae adran 17(3) yn ei wneud yn ofynnol, gael ei osod gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru, neu ar ôl 24 mis o ddiwrnod olaf y cyfnod treialu a nodir yn y rheoliadau o dan is-adran 17(1).

Adran 19 – Dehongli adrannau 17 ac 18

87. Mae'r adran hon yn diffinio'r termau a ddefnyddir yn adrannau 17 ac 18.

*These notes refer to the Education (Wales) Measure 2009 (nawm 5)
which received approval by Her Majesty in Council on 9 December 2009*

24 month time limit for the use of the order making power which starts from the end of the pilot phase.

86. Subsection (3) states that the power to make an order under this section cannot be exercised before the pilot report required by section 17(3) is laid before the National Assembly for Wales, or after 24 months from the last day of the pilot period specified in regulations under subsection 17(1).

Section 19 - Interpretation of sections 17 and 18

87. This section defines the terms used in sections 17 and 18.

Section 20 - Powers on repeal and re-enactment of the Disability Discrimination Act 1995

88. This section applies if Part 4 of the Disability Discrimination Act 1995 is repealed and re-enacted with or without modification. The section gives the Welsh Ministers the power to make an order to amend current or future legislation that repeals and re-enacts the Disability Discrimination Act 1995 and provides that an order may be made before the legislation that repeals and re-enacts the Disability Discrimination Act 1995 is commenced.
89. Subsection (3) provides that an order made by the Welsh Ministers may make provision corresponding to the disability discrimination provisions in the Measure. This will enable the provisions in section 9 to 16 of the Measure to be retained in new equality legislation.

Part 2 – Miscellaneous and General

Amendments to Part 7 of the Education Act 2002

Section 21 - Foundation phase

90. This section substitutes “foundation phase” for “foundation stage” in all occurrences within the Education Act 2002. It also removes all references to the “first key stage” within that Act.

Amendments to the Learning and Skills Act 2000

Section 22 –Local curriculum entitlements for students aged 16 to 18

91. This section amends section 33(F)(1)(a) of the Learning and Skills Act 2000 to provide clarity in instances where a learner does not attend the school determined by the head teacher during key stage 4. It also amends section 33N(1) of the Learning and Skills Act 2000 to allow a head teacher to make a decision on students’ entitlement after the start of the academic year.

Adran 20 – Pwerau ar ddiddymu ac ail-ddeddfu'r Ddeddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd 1995

88. Bydd yr adran hon yn gymwys os bydd Rhan 4 o Ddeddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd 1995 yn cael ei diddymu neu'i haildeddfu gydag addasiad neu hebdo. Mae'r adran yn rhoi'r pŵer I Weinidogion Cymru wneud gorchymyn i ddiwygio deddfwriaeth gyfredol neu ddeddfwriaeth yn y dyfodol sy'n diddymu ac yn ail-ddeddfu'r Ddeddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd 1995 ac yn darparu y bydd modd gwneud gorchymyn cyn y bydd y ddeddfwriaeth sy'n diddymu ac yn ail-ddeddfu'r Ddeddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd 1995 yn cael ei chychwyn.

89. Mae is-adran (3) yn darparu y caiff gorchymyn a wneir gan Weinidogion Cymru wneud darpariaeth sy'n cyfateb i'r darpariaethau gwahaniaethu ar sail anabledd yn y Mesur. Bydd hyn yn galluogi I'r darpariaethau a wneir yn adrannau 9 i 16 o'r Mesur gael eu cadw mewn deddfwriaeth gydraddoldeb newydd.

Rhan 2 – Amrywiol a Chyffredinol

Diwygiadau i Ran 7 o Ddeddf Addysg 2002

Adran 21 –Y cyfnod sylfaen

90. Mae'r adran hon yn rhoi “foundation phase” yn lle “foundation stage” bob tro y ceir y term yn Neddf Addysg 2002. Mae hefyd yn dileu pob cyfeiriad at “the first key stage” (cyfnod allweddol 1) o fewn y Ddeddf honno.

Diwygiadau i Ddeddf Dysgu a Sgiliau 2000

Adran 22 – Hawliadau disgyblion o 16 i 18 oed o ran y cwricwlwm lleol

91. Mae'r adran hon yn diwygio adran 33(F)(1)(a) Deddf Dysgu a Sgiliau 2000 i roi eglurder mewn achosion pan nad yw dysgwr yn mynychu'r ysgol a bennir gan y pennaeth yn ystod cyfnod allweddol 4. Mae hefyd yn diwygio adran 33N(1) Deddf Dysgu a Sgiliau 2000 i ganiatáu i bennaeth wneud penderfyniad ar hawl myfyrwyr ar ôl dechrau'r flwyddyn academaidd.

Cyffredinol

Adran 23 – Mân ddiwygiadau a diwygiadau canlyniadol

92. Mae'r adran hon yn rhoi ei heffaith i'r Atodlen sy'n cynnwys mân ddiwygiadau a diwygiadau canlyniadol yn yr i'r Mesur.

Adran 24 – Gorchmynion a rheoliadau

93. Mae is-adran (1) yn darparu bod unrhyw bŵer sydd gan Weinidogion Cymru i wneud rheoliadau o dan y Mesur yn arferadwy drwy offeryn statudol.

General

Section 23 – Minor and consequential amendments

92. This section gives effect to the Schedule which contains minor and consequential amendments.

Section 24 – Orders and regulations

93. Subsection (1) provides that any power of the Welsh Ministers to make regulations under the Measure is exercisable by statutory instrument.
94. Subsection (2) specifies that any power of the Welsh Ministers to make an order or regulations under the Measure includes a power to make different requirements for different areas, to make provision generally or for specific cases, and to make incidental, supplementary, transitory, transitional or savings provisions
95. Subsection (3) provides that regulations that allow for the rights given to a child under this Measure to be piloted are subject to the negative resolution procedure.
96. Subsection (4) requires that any order exercising the powers given to the Welsh Ministers by section 18 or 20 must be laid before and approved by resolution of the National Assembly for Wales.

Section 25 – Orders made under section 18: procedure

97. This section sets out the procedure for orders made under section 18 of the Measure. It requires the Welsh Ministers, when making an order under section 18, to consult interested persons affected by the proposals, have regard to the findings in the pilot report and consider any representation made by the National Assembly for Wales.

Section 26 - Commencement

98. This section sets out the arrangements for commencement of the Measure in relation to sections 24, 25, 26, 27 and paragraphs 10 to 12 of the Schedule. All other remaining provisions of the Measure come into force when commenced by the Welsh Ministers by order.

Section 27 – Short title

99. This section establishes the Measure's title as the 'Education (Wales) Measure 2009

94. Mae is-adran (2) yn pennu bod unrhyw bŵer sydd gan Weinidogion Cymru i wneud gorchymyn neu reoliadau o dan y Mesur yn cynnwys pŵer i wneud gofynion gwahanol ar gyfer ardaloedd gwahanol, i wneud darpariaeth yn gyffredinol neu ar gyfer achosion penodol, ac i wneud darpariaethau cysylltiedig, atodol, darfodol, trosiannol neu arbed.
95. Mae is-adran (3) yn darparu y bydd rheoliadau sy'n caniatáu treialu'r hawliau a roddir i blentyn o dan y Mesur hwn yn ddarostyngedig i'r weithdrefn penderfyniad negyddol.
96. Mae is-adran (4) yn ei gwneud yn ofynnol bod yn rhaid i unrhyw orchymyn, sy'n arfer y pwerau a roddwyd gan adran 18 neu 20 i Weinidogion Cymru i ddiwygio'r Mesur, gael ei osod gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru a'i gymeradwyo ganddo drwy benderfyniad.

Adran 25 – Gorchmynion a wnaed o dan adran 18: gweithdrefn

97. Mae'r adran hon yn nodi'r weithdrefn ar gyfer gorchmynion a wnaed o dan adran 18 o'r Mesur. Mae'n ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru, wrth wneud gorchymyn o dan adran 18, ymgynghori â phersonau â buddiant yr effeithir arnynt gan y cynigion, gan roi ystyriaeth i'r canfyddiadau yn yr adroddiad treialu ac ystyried unrhyw gynrychiolaeth a wnaed gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru.

Adran 26 – Cychwyn

98. Yn yr adran hon nodir y trefniadau ar gyfer cychwyn y Mesur mewn perthynas ag adrannau 24, 25, 26 a 27 a pharagraffau 10 i 12 o'r Atodlen. Mae holl ddarpariaethau eraill y Mesur sy'n weddill yn dod i rym pan gânt eu cychwyn gan Weinidogion Cymru drwy orchymyn.

Adran 27 – Enw byr

99. Mae'r adran hon yn cadarnhau mai enw'r Mesur yw Mesur Addysg (Cymru) 2009.

COFNOD O DAITH MESUR DRWY GYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

Mae'r tabl canlynol yn nodi dyddiadau pob Cyfnod wrth i'r Mesur fynd drwy Gynulliad Cenedlaethol Cymru.

Introduced	27 Ebrill 2009
Cyfnod 1 – Dadl	14 Gorffennaf 2009
Cyfnod 2 – Pwyllgor yn ystyried y diwygiadau	1 Gorffennaf 2009
Cyfnod 3 – Dadl	3 Tachwedd 2009
Cyfnod 4 – Dadl	3 Tachwedd 2009
Dyddiad Cymeradwyaeth Frenhinol	9 Rhagfyr 2009

*These notes refer to the Education (Wales) Measure 2009 (nawm 5)
which received approval by Her Majesty in Council on 9 December 2009*

RECORD OF PROCEEDINGS IN NATIONAL ASSEMBLY FOR WALES

The following table sets out the dates for each stage of the Measure's passage through the National Assembly for Wales.

Introduced	27 April 2009
Stage 1 – Debate	14 July 2009
Stage 2 Scrutiny Committee – consideration of amendments	1 October 2009
Stage 3 Debate	3 November 2009
Stage 4 Debate	3 November 2009
Royal Approval in Council	9 December 2009

© Crown copyright 2009

Printed and Published in the UK by the Stationery Office Limited under the authority and superintendence of Carol Tullo, Controller of Her Majesty's Stationery Office and Queen's Printer of Acts of Parliament.

Cyhoeddwyd gan (The Stationery Office)
ac mae ar gael oddi wrth:

Online
www.tsoshop.co.uk

Mail, Telephone, Fax & E-mail
TSO
PO Box 29, Norwich NR3 1GN
Archebion / ymholiadau ffôn 0870 600 5522
Archebion ffacs 0870 600 5533
book.orders@theso.co.uk
<http://www.ukstate.com>

Siopau Llyfrau The Stationery Office
16 Arthur Street, Belfast BT1 4GD
028 9023 8451 Ffacs 028 9023 5401

The Parliamentary Bookshop
12 Bridge Street, Parliament Square,
Llundain SW1A 2JX
Archebion dros y ffôn/ Ymholiadau cyffredinol: 020 7219 3890
Archebion ffacs: 020 7219 3866
E-bost: bookshop@parliament.uk
Gwefan: <http://www.bookshop.parliament.uk>

TSO @ Blackwell ac Asiantau Achrededig eraill

Published by TSO (The Stationery Office)
and available from:

Online
www.tsoshop.co.uk

Mail, Telephone, Fax & E-mail
TSO
PO Box 29, Norwich NR3 1GN
General enquiries: 0870 600 5522
Order through the Parliamentary Hotline *Lo-call* 0845 7 023474
Fax orders: 0870 600 5533
E-mail: customer.service@tso.co.uk
Textphone: 0870 240 3701

TSO Shops
16 Arthur Street, Belfast BT1 4GD
028 9023 8451 Fax 028 9023 5401

The Parliamentary Bookshop
12 Bridge Street, Parliament Square,
London SW1A 2JX
Telephone orders/General enquiries: 020 7219 3890
Fax orders: 020 7219 3866
Email: bookshop@parliament.uk
Internet: <http://www.bookshop.parliament.uk>

TSO @ Blackwell and other Accredited Agents

ISBN 978-0-348-10510-0

9 780348 105100